

2/8
1976

Åpen strid mellom grunn- eierne og Vegglis o-gruppe

Det blir trolig rettsak i løpet av høsten

Det er nå oppstått åpen strid mellom 15-20 grunneiere og Veggli IL om retten til å drive orienteringsløp i bygda. Allerede i fjor kom det sterke protester fra grunneierhold da det nasjonale o-løpet med noe over 200 deltakere skulle arrangeres. Årets nasjonale løp gikk av stabelen i går med snaue 130 løpere, og grunn-eierne forsøkte rettens vei for å få løpet stoppet. De ville ha en midlertidig forføyning for å hindre arrangementet, men dette kravet ble avvist av Numedal namsrett. Det er nå på det rene at det blir søksmål mot idrettslaget og muligens Norges Orienteringsforbund, og saken vil ventelig komme opp senhøstes.

Olav Jaren som er formann i Veggli ILs o-gruppe forteller til Lp at gårdsdagens løp sannsynligvis er det siste nasjonale o-løp som blir avholdt på det omstridte terreng. — Vi kan ikke ha svært mange slike løp på det samme kartet, og dessuten er mye av gleden ved å bruke området borte etter grunneiernes aksjon, sier han. Grunneierne har som kompensasjon tilbydd et terreng på fjellet, men dette er flatt og glissent og lite egnet til orienteringsløp. Vi vil heller se oss om etter andre områder.

Det er Noringen og Veggli IL som har aktive o-grupper i Numedal, og sporten har grepet om seg de siste årene. Veggli har bl.a. deltatt i Vesta-Hygea cupen. — Vi merker en økende oppslutning både blant unge og eldre løpere, sier Jaren. O-sporten her i

bygda satser ikke på topplanet, men er nærmest å betrakte som et trimtilbud.

En av grunneierne, Kittil Haugen, sier i en kommentar at såvel sau som vilt blir stygt sjenert av o-løpet. — O-sporten drives fra snøen går til den legger seg igjen, og spesielt i perioden fra 1. mai til 20. juni da elgen kalver og storfuglen klekker, kan viltet lide under forstyrrelsene. — Ved fjorårets løp så vi at elgen ble skremt vekk, og jeg har gitt opp jakten i dette området nå, sier Haugen. Jeg drar til Sigdal på elgjakt.

Ved gårdsdagens løp hadde grunneierne en protestaksjon. Etter det Lp erfarer er o-forbundet meget interessert i å få forholdet rettslig belyst. Det vil i så fall være første gang en domstol i Norge vurderer en slik sak.

Som plakatene viser er striden i full gang

O-løpstriden i Veggli

hp
1976

Den såkalte o-løpstriden her i bygda har plutselig fått store oppslag i pressen. Årsaken til at striden, som har pågått siden våren 1975, ikke har blitt omtalt tidligere, er at Veggli idrettslag har ønsket å komme fram til en minnelig ordning med grunneierne uten at for mye vondt blod skulle bli satt i folk. Dette er det svaret vi har gitt pressen på tidligere forespørsler, og som bl.a. Lp har rettet seg etter. De siste dagers utvikling har imidlertid gjort det nødvendig med en redegjørelse for saken, bl.a. fordi omtalen i Lp mandag 2/8 inneholder beskyldninger mot Veggli IL som er direkte løgn.

Løgn, usakeligheter og «råtne» framgangsmåter er da også det som karakteriserer de protesterende grunneieres opptreden i denne saken, noe som skulle gå klart fram av følgende utgreiing.

Det første som skjedde i striden, var at det ble innkalt til protesmøte i Vamre skole 30/4 - 1975. Innkalt til møtet var samtlige grunneiere i området, bortsett fra to, nemlig formannen i Veggli IL, Reidar E. Tveiten, og formannen i o-gruppa, Olav Jaren.

Møtet skulle tydeligvis arrangeres bak ryggen på disse. På møtet ble det forfattet et protest-skriv der det ble krevd at kartarbeidet i Lian måtte stanses, og at Veggli IL hadde lagt for dagen en «ta seg til rette-mentalitet» som savnet sidestykke. Det er helt på det rene at Veggli IL nøyte har fulgt alle gjeldende retningslinjer for utarbeiding av o-kart. Seinere ble de grunneiere som ikke hadde møtt fram på møtet, oppsøkt av utsendinger fra møtet, som bl.a. opplyste at Veggli IL hadde til hensikt å arrangere o-løp i Lian med 3000 deltakere (jfr. debatten om SOLO -75 i Lier). Utsendingene fikk så underskrifter på ei liste, og denne lista ble sendt o-gruppa sammen med protest-skrivet. Hvor godt anslag grunneierne hadde gjort på deltakertallet, viser de faktiske tall: 230 i 1975 og 130 i 1976. Hvordan Veggli IL, som har ei o-gruppe med ca. 30 medlemmer stort og smått iberegnet, skulle klare å arrangere o-løp med 3000 deltakere, er også ei gåte som fortsatt står ubesvart.

I prinsippet kan jeg være enig med de protesterende grunneiere i at det er betenkelig å arrangere o-løp med mange tusen deltakere, særlig om våren og forsommeren. Den diskusjonen er imidlertid uinteressant i denne sammenheng, da den ikke har noen som helst relevans til de faktiske forhold. I fjor flyttet vi til og med det lille løpet vårt med 230 deltakere, som var terminfestet til 15. juni, fram til 2. august, til tross for at viltneimnda ikke hadde noen merknader til at løpet gikk i juni som planlagt. Likevel mottok o-gruppa 2 dager før løpet et «truselbrev» fra grunneierne, gjennom en advokat de nå hadde skaffet seg, der det ble krevd at løpet måtte stanses, og at Veggli IL ville bli holdt erstatningsansvarlig for skader som kunne påvises etter løpet. Etter kontakt med NOF arrangerte vi løpet som planlagt, og noe erstatningskrav har heller ikke kommet. De store skadene har tydeligvis ikke vært så lette å påvise.

Det neste utspill i saken kom i juni i år, da idrettslaget ble innstevnet for Rollag forlikråd. Forliksmøtet endte selvsagt uten forlik, og saken ble henvist til retten.

Plutselig ble så idrettslaget innstevnet for Numedals namsrett i forrige uke, og måtte møte på rettsmøte og befaring på 1 dags varsel, uten sjanser til å kunne møte med advokat. Grunneierne var imidlertid godt orientert på forhånd, og stilte mannsterke opp sammen med sin advokat. At kjennelsen likevel gikk i vår favør, burde gi en solid pekepinn om hvor saken står reint juridisk.

Plakatene som kom opp i løpet av søndagsnatta var koselige velkomsthilsener til o-folket, synd at de skulle bli nøytralisert med svarplakat. At postskjermer og anvisningsflagg ble stjålet, har vi vært utsatt for også tidligere.

Dråpen som fikk begeret til å flyte over for meg, er imidlertid grunneier Kittil Haugens uttalelser til Lp mandag 2/8. At elgen ble skremt vekk fra Lian under fjorårets løp er beviselig løgn, og skal ikke få stå uimotsagt. Sammen med min bror og min far har jeg hatt ansvaret for løypeleggingen både til fjorårets løp og til det som gikk søndag, og vi ferdes en god del i Lian også ellers. Flere ganger under disse turene har vi støtt på elg, både før

og etter løpet i fjor, og nå i sommer. Om elgen er livredd? Jo, det skal være visst. Som regel står den og kikker nysgjerrig på fantomet med kart og kompass, før den dilter rolig sin veg. Under løpet i fjor var det forresten ei jente som hadde møtt en stor elgokse i skogen. Den som ble reddet var imidlertid jenta. At Haugen vil dra til Sigdal på elgjakt får bli hans sak, såvidt meg bekjent er det nokså lenge siden både han og andre har klart å skyte noen elg i Lian. A gi Veggli IL skylda for dette er likevel nokså drøyt, utarbeiding av o-kart måtte i såfall ha tilbakevirkende kraft.

Artig var det også å se de vett-skremte husdyra under søndagens løp. Rundt startstedet der det stormet ut 10 løpere pr. minutt ei stund, gikk sauene og beitet fredellig, og ved samlingsplassen kom det et par kyr som stilte seg opp og kikket interessert på innkomsten. Det er forresten merkelig hvor fort denne sauene må ha evne til å forandre adferdsmønster, vi pleier da faktisk å ha nokså store problemer med å få skremt den unna garden her om høsten. Ikke til å undres over at Rollag jordstyre i uttalelse av 27/8 -75 finner saken av liten eller ingen jordbruksmessig betydning. Viltneimnda sier i uttalelse av 4/8 -75 at det ikke bør arrangeres større løp i tida 15/5 - 20/6, og henstiller om at det av hensyn til elgjakta ikke arrangeres løp etter 1/9 «for å vekke minst mulig irritasjon hos grunneierne». Rollag skogråd påpeker i uttalelse av 31/7 -75 bare at løypene ikke må legges over plantefelt. Det som slår en etter å ha lest disse uttalelsene, er at grunneierne i Lian-området tydeligvis sitter inne med en adskillig større fagkunnskap enn alle de kommunale nemnder og råd.

Toppen av råttenskap er imidlertid en trusel som er blitt framsatt, om at grunneiere som velvillig har stilt sin eiendom til disposisjon som samlingsplass, skal stevnes for retten. Simplere naboer kan en vanskelig tenke seg.

Vi har et orienteringskart til, over et mindre område på østsida av Lågen, som etterhvert har begynt å bli nokså velbrukt. Her har vi imidlertid bare møtt velvilje fra grunneierne, både med hensyn til startplass, samlingsplass og andre ting. På spørsmål foran et løp om en grunneier hadde noe imot at løperne sprang gjennom tunet hans, fikk vi følgende svar: «Neida, det er da bare hyggelig å se ungdommen drive idrett!» Er virkelig grunneierne på østsida og vestsida i Veggli av to forskjellige raser? At vestsida er så enormt mye rikere på vilt er bare tull, selv om markboniteten er noe bedre her.

Idrettslaget ser det som noen av sine målsettinger å få folk i alle aldre ut i frisk luft og la dem bruke kroppen sin på en fornuftig måte i et samfunn som etterhvert har blitt nokså stillesittende. Vi har lagt ned mye av både penger og arbeid i o-kartet «Lian». Det er nokså bittert å bli møtt med en slik vrangvilje som her blir lagt for dagen.

Et spørsmål det er naturlig å stille seg, er hvordan de protesterende grunneiere selv skjøtter Lian-området. Det er et typisk skogbruksområde, og selvsagt drives det flatehogst her som andre steder. Det er mye som tyder på at hjortedyra begunstiges av denne formen for skogbruk, og det er særlig hogstflatenes kantsoner som gir

gunstige vilkår for dette viltet. Dette skulle bety at mange mindre flater er gunstigere enn få store. Det er imidlertid vanskelig å oppdage noen slik bevisst vilt-skjøtsel i Lian, tvertimot har det blitt lagt ut nokså store hogstflater i de seinere åra. Storfuglen har også blitt nevnt av grunneierne, og det kan bekreftes at det finnes en del av denne. Det kan også virke som den har økt i antall siden i fjor, selv om jeg ikke kan underbygge dette med tallmessige fakta. Det ville vel isåfall stemme dårlig med denne skrekkelige o-løpsaktiviteten?

En viktig faktor i en storfuglbiotop, er at det finnes nok beitefuru. Det kan derfor være riktig skjøtsel å sette igjen noen store fururer på hogstflatene. Jeg tror ikke grunneierne kan påstå at de gjør dette bevisst, jeg har har ihvertfall ikke inntrykk av det. Er det forresten sannsynlig at viltet blir mer skremt av noen o-løpere en sommersondag enn av konstant belastning med motorsager og traktorer fra høst til vår?

Et annet spørsmål av mer alvorlig karakter er følgende: gjelder ikke båndtvangen for grunneiere i Lian-området? Er denne ugyldig liksom grunneierne synes å hevde at friluftsløven er det? Under løypekontrollen på løpsdagen i fjor opplevde jeg å få to illsinte elgbikkjer glefsende i hælene. Heldigvis klarte jeg å roe bikkjene slik at jeg kom meg unna. Det samme gjentok seg for min bror da vi satte ut poster sist lørdag, og lausbikkjer har blitt påtruffet også flere ganger ellers, ofte nokså langt fra garden der de hører hjemme. Hvordan stemmer dette med frykten for at o-løperne skal skremme husdyra? Er det bare «de andres» bikkjer som tar sau? Vi har vel alle hørt om hvordan saueeierne i Veggli har skreket opp om disse forferdelige lausbikkjene tidligere. Vi har ikke anmeldt forholdet hitil, men vil ikke nøle med å gjøre det i framtida.

Lian er en del av næringsgrunnlaget for gardene her i grenda, dette gjelder også for gardene Risteigen og Jaren og de andre som ikke har navnet sitt på protestlista. At Veggli IL ødelegger bondenes næringsgrunnlag må karakteriseres som det reine sprøyt. Alt vi vil er å gi bygdefolk, og en sjelden gang også andre, et positivt fritidstilbud. Retten vi har til dette er bl.a. slått fast i friluftsløvens pgf. 2. Videre er det i pgf. slått fast, at vi ved arrangement av O-løp o.l. kun trenger tillatelse fra den som eier grunnen der start og innkomst finner sted, eller der sammenstimling av folk forøvrig må påregnes. Denne bestemmelsen har vi heller ikke satt oss ut over.

Det sier litt om saken at det er første gang i Norgeshistorien at en sak av denne karakter har gått så langt, til tross for at det nå finnes orienteringstilbud i 75% av landets kommuner. Det var dette vi siktet til ved svarplakaten som er avbildet i Lp mandag 2/8. Norges Orienteringsforbund er også svært interessert i en prinsippavgjørelse i denne saken, for å unngå liknende bråk i framtida. NOF vil derfor komme sterkt inn i bildet i en eventuell rettssak. Veggli IL er ikke et øyeblikk i tvil om utfallet av denne. Om de protesterende grunneiere vil spleise på saksomkostningene, får bli deres sak. Jeg vil bare avslutte med følgende hjertesukk: at det kan være nødvendig!

Veggli, 2/8 1976

Vemund Jaren

styremedlem i Veggli idrettslag